

Vejledning vedr. overbygningsskoler.

Overbygningsskoler er ikke noget nyt fænomen i den danske folkeskole. I mindre kommuner med få skoler og landdistrikter med tyndt elevgrundlag er der mange eksempler på skoler, hvor børnene kun går f.eks. fra BH til 5., 6. eller 7. klasse for derefter at flytte til den større skole i en større by.

Her vil børnene blive optaget i eksisterende klasser, som derefter vil bestå af de børn, der har gået der fra BH-klasse eller 1. klasse og så de nytilkomne. Nogle steder undgår man den forskellighed ved at bryde klasserne helt om.

Paddehatteskoler og rene overbygningsskoler:

Kun få kommuner har valgt at lave rene overbygningsskoler, som kun indeholder 6. - 9. eller 10. klasse eller 7. til 9. eller 10. klasse.

Den første type kan med et ord fra botanikken kaldes paddehatteskoler. Her har man et slankt forløb på de første klassetrin for derefter at brede sig ud til 3, 4 eller måske 5 spor på de øverste klassetrin.

For den anden type med alene de øverste klassetrin bruges i denne vejledning benævnelsen rene overbygningsskoler eller blot overbygningsskoler.

Fordelen ved den rene overbygningsskole er selvfølgelig, at situationen for alle er ens. Der er ikke nogen, som har et særligt ejerforhold til skolen. Alle er i nye omgivelser.

Hvorfor et vejledningsskolepapir:

I flere kommuner - også store kommuner - har der de senere år været overvejelser om indførelse af overbygningsskoler. Ofte kommer ideerne frem under budgetforhandlingerne og med kort varsel skal berørte skoler tage stilling til et forslag om overbygningsskoler. De bliver gerne præsenteret som et bedre pædagogisk tilbud, selvom en lige så betydende faktor kan være et ønske om at løse den manglende kapacitet på de eksisterende skoler ved en omstrukturering af kommunens skolevæsen, der kan give en større kapacitet uden dyre om-, til- eller nybygninger.

Det er ikke Skole og Forældres tanke med dette papir at anbefale den ene model frem for den anden. De drøftelser, som vi har kendskab til i skoleverdenen blandt såvel fagfolk som politikere og forældre, giver os ikke vished for, at den ene model er absolut bedre end den anden. Begge former har

nogle helt klare fortrin, hvor det er de lokale forhold, der først og fremmest bør ses på.

Er et skoleskift naturligt:

Hvis man ser på strukturen i dag, er det en kendsgerning, at skoletrætheden for mange børn indtræder i 6. - 7. klasse. En let udvej er derfor at vælge, at så skal der ske noget nyt. Forældre i København og omegn gør det ved at sende deres børn i privatskole. I særdeleshed i Jylland vælger forældrene at sende deres børn på efterskole - ganske vist tidligst fra det 8. skoleår, men argumenterne er ofte de samme.

For efterskolerne taler også et ønske om, at børnene har godt af at komme hjemmefra - at stå på egne ben. Ved valg af privatskole ved 7. eller 8. klasse vælger mange forældre en privatskole med overbygning med gymnasium i håbet om, at deres børn så vælger at satse på en studentereksamen.

For overbygningsskoler taler derfor, at det vil give en mulighed for i folkeskolen at give børnene og deres forældre nogle af de fordele, som de ser ved at skifte til privatskole eller efterskole. Samtidig peges der på de bedre muligheder for flere valgfag, bedre faglokaler, bedre faglærere, nye udfordringer m.m.

Men for sjældent taler man om, hvad der er skyld i skoletrætheden. Det er måske blot behovet for ny luft. Dog kunne det også skyldes, at folkeskolen er for dårlig til at håndtere mellemtrinene. Dem taler vi for lidt om. Skole og Forældre vil derfor opfordre til en større indsats for mellemtrinene, og det er ikke udelukket, at det kan ske indenfor enhedsskolens rammer. Denne mangel skal påpeges, forinden vi går over til at anføre mulige fordele og ulemper ved overbygningsskolen.

Mulige fordele:

- Specialiseret erfaring og højnelse af den faglige kvalitet
- Lærerskift
- Ingen forudfattede meninger og fastlåste roller for både elever og lærere
- Mulighed for at starte på en frisk i nye omgivelser
- Mulighed for et ungdomsmiljø
- Regler og rammer kan specielt tilpasses denne eller disse aldersgrupper
- Bedre ressourceudnyttelse og udnyttelse af faglokaler
- Bedre elevrådsarbejde
- Andre udfordringer for lærerne
- Folkeskolen et stærkere alternativ til privatskoler og efterskoler
- Lærerne kan undervise i deres liniefag
- Flere muligheder for fælles temaer og individuelle valg på tværs af klasser

Mulige ulemper:

- Skolens kendskab til det enkelte barn mistes
- Dialogen mellem skole og hjem skal opbygges på ny
- Eleven skal foretage et skoleskift midt i puberteten
- Enhedsskolen brydes
- Lærernes udfordringer indskrænkes kvantitativt
- Lærernes kendskab til elevens faglige standpunkt kan kun bero på skriftligt materiale
- Muligheden for at benytte de større elevs omsorg for mindre elever fjernes
- 3 - 4 skoleår er kort tid til etablering af tilhørsforhold for såvel elever som forældre
- Kortere tid for skolevejlederen til at lære eleverne at kende
- Der bliver længere samlet skolevej

- De øvrige skoler mister i første omgang faglige og pædagogiske ressourcer
- Et lille skift før udskoling til ungdomsuddannelse eller arbejde
- Der bliver bedre mulighed for at bruge lærere med anden uddannelse end lærerseminariet
- Risiko for samling af problemer m.h.t. kriminalitet m.m.

Der kan laves en liste næsten uendelig lang med mulige fordele og ulemper, og fordelene i en sammenhæng kan være ulemper i en anden. Her er der valgt nogle, og vi har valgt at gøre de to lister lige lange, men det er ikke et udtryk for, at de absolut er det. Som nævnt tidligere vil det være op til de lokale forhold at afgøre dette.

Forudsætninger for en beslutning:

Før beslutning om etablering af en overbygningsskole tages, bør der foreligge et oplæg fra forvaltningen om fordelene og ulemperne ved den eksisterende og den foreslåede ordning.

Ordningen må ikke tage udgangspunkt i et sparekrav. Men det skal selvfølgelig være acceptabelt med en besparelse gennem rationalisering. Det er blot et krav og en forventning, at der tales åbent herom, hvis man fra kommunalbestyrelsens side ønsker et reelt samarbejde med skolebestyrelserne.

I drøftelser af fordele og ulemper, er det vigtigt, at der sættes fokus på det pædagogiske indhold, så det bliver det afgørende frem for økonomiske hensyn eller hensyn til de faglige organisationer.

Skolebestyrelserne bør også være opmærksomme på, at der skal udarbejdes ny styrelsesvedtægt, og at der i denne skal være regler for, hvorledes skolebestyrelsen til overbygningsskolen skal vælges. Valget kan ske som indirekte valg. For en overbygningsskole med elever fra 7. eller 8. klasse kan skolebestyrelsen vælges ved direkte valg, men det skal sikkert kun være for en 2-årig periode.

Fra Skole og Forældres side håber vi, at dette papir kan være til gavn og vejledning, når/hvis I stilles overfor valget/forslaget i jeres kommune.

2001